США, Ізраїль, Іран: Хто і навіщо розпалює нову війну?
Геополітична маніпуляція, слабке лідерство, втягування у конфлікт і глобальні наслідки

Віктор БЕДЬ
НДІ стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород, 23 червня 2025 р.

✓ Вступ

22 червня 2025 року удари Сполучених Штатів Америки по стратегічних ядерних об'єктах Ірану стали не просто черговою військовою операцією, а поворотним моментом глобальної нестабільності та нової фази світового протистояння. Під прикриттям гасел «протидії злу» США, по суті, були втягнуті у небезпечну авантюру — за чужими правилами, у чужий конфлікт і без чіткого стратегічного бачення. Ця ескалація є симптомом геополітичної розгубленості, деформації пріоритетів і виявом глибоких внутрішніх проблем американського керівництва. Особливе занепокоєння викликає стан чинного президента Дональда Трампа, чия емоційна нестабільність, імпульсивність та непослідовність рішень дедалі більше ставлять під сумнів спроможність до ефективного глобального лідерства. У центрі цієї кризи — цілеспрямовані маніпуляції з боку ізраїльського керівництва, що прагне зовнішньої мобілізації на тлі внутрішніх провалів, а також загальна стратегічна слабкість західного альянсу. Наслідком стає виграшна позиція для Китаю й Росії, які отримують нові можливості для зміцнення своїх геополітичних позицій, а також — для подальшого загострення та масштабного розгортання загарбницької російсько-української війни на тлі дестабілізації Заходу і зниження його здатності до рішучої відповіді. Усе це — на фоні реактивної безпорадності Європейського Союзу, що лише підкреслює глибину кризи сучасної системи глобального управління.

✓ Президент Трамп: стан, команда і управлінська неспроможність

У 2025 році Трамп — це не лідер-харизматик. Це людина похилого віку з ознаками прогресуючих психоемоційних змін, імпульсивною поведінкою, егоцентризмом і дедалі менше здатна до критичного мислення. Його команда — політично млява, ідеологічно слабо оформлена, персонально лояльна, але фактично без стратегів.

- Це створює вакуум — і цей вакуум швидко заповнюють зовнішні агенти впливу. У цьому контексті Ізраїль — один із головних суб'єктів такого впливу.

✓ Ізраїль: криза влади, тактика зовнішнього маневру

Прем'єр-міністр Ізраїлю Біньямін Нетаньягу перебуває у стані внутрішньої політичної облоги:

- втрачена довіра після масових втрат від атак ХАМАС і Хезболли;
- триваюча криза з Палестиною;
- праві коаліційні партнери диктують жорстку війну;

- загроза дострокових виборів і втрати влади.

Стратегія “зовнішнього ворога” використовується як спосіб мобілізації суспільства і відвернення уваги від внутрішніх провалів.

Ідеологічно це подається як битва світла і темряви, морально — як "захист цивілізації", а практично — це політичний маневр виживання правлячої групи.

✓ Втягування США у військову авантюру

Ізраїльське керівництво через:

- апеляції до спільних цінностей;
- релігійно-психологічну мобілізацію;
- інформаційні кампанії в консервативному середовищі США;
- емоційний тиск (включно з виступами релігійних лідерів);
- проштовхнуло Трампа на крок, який стратегічно не підкріплений нічим — ні підтримкою союзників, ні юридичними мандатами, ні планом “на день після”.

✓ Російсько-українська війна на тлі удару по Ірану: паралелі, ризики, прогнози

Україна, що перебуває у стані війни з РФ, — прямо залежать від фокусу уваги і ресурсів США.

Ризики:

- Перенесення стратегічного фокусу з України на Близький Схід.
- Розпорошення військово-економічної підтримки.
- Втома американського суспільства від “постійних війн”.

Потенційна вигода для РФ — можливість посилити наступ без активного тиску Заходу.

Можливості:

- Радикалізація Ірану та його союзників може змусити Захід згуртуватись.
- У випадку ізоляції Ірану — Росія залишиться в більшій дипломатичній ізоляції.
- Але загалом — удар по Ірану у 2025 р. грає на руку саме Кремлю.

✓ Позиція Китаю та Росії: плани, очікування, протидія

Російська Федерація:

РФ однозначно вигідна ескалація США з Іраном, адже це:

- відволікає Вашингтон;
- стимулює глобальний хаос і зростання цін на нафту;
- об’єднує антизахідний блок.

Путін використовує ситуацію як доказ "лицемірства США", яке "без дозволу ООН атакує країну", і піднімає ставки щодо ядерної риторики.

Китай:

Пекін зберігає публічний нейтралітет, але:

- виступає проти порушення міжнародного права;
- посилює енергетичні і військові зв'язки з Іраном;
- розвиває сценарій економічного лідерства на тлі західної дестабілізації.

➢ **Китай і РФ** можуть перетворити Близький Схід на "друге поле гри", де США поступово знекровлюються.

✓ Європейський Союз: нерішучий гравець у грі, яка розпалює його власний дім

Політична втома та стратегічна фрагментація

ЄС виявився неготовим до ще одного геополітичного фронту.

Реакція на удари США по Ірану — млява, розпорошена, зводиться до ритуальних закликів до стриманості та поваги до міжнародного права.

Позиції країн-членів відрізняються:

- Франція, Іспанія, Італія виступають за дипломатичне врегулювання і уникнення великої війни.
- Польща, Чехія, Угорщина частково підтримують жорстку лінію США.
- Німеччина — мовчазний центр коливань, занепокоєна енергетичними ризиками, але не має політичної волі для лідерства.

➢ **ЄС** паралізований інституційно і психологічно. Брюссель втомлений війною в Україні, економічною нестабільністю, виборами в єврокраїнах і праворадикальним тиском.

Відкладена загроза: Іран–Ізраїль–США — це не "далекий конфлікт"

Європейці помилково вважають, що Близький Схід — це не їхнє питання. Але:

- Ракети Ірану досягають Середземномор'я.
- Потоки біженців з Близького Сходу знову можуть хлинути до ЄС.
- Радикалізація в арабських анклавах європейських міст — реальна загроза.
- Енергетичні ціни знову підуть угору, а ринки — у глибоку турбулентність.

Стратегічний парадокс

ЄС хоче бути арбітром, але не має ні сили, ні рішучості, ні спільної зовнішньої політики.

У той час, коли США під впливом Ізраїлю атакують, Росія та Китай маневрують, а Україна воює, Європа стоїть осторонь і втрачає суб'єктність.

✓ Хто за це заплатить?

- Мирне населення Ізраїлю — у випадку ракетних атак.
- Громадяни Ірану — у разі ескалації.
- Україна — втрачає фокус США.
- Глобальний ринок — втрачає передбачуваність.
- США — ризикують повторити сценарій "війни без перемоги".

➢ Висновки

- США втягнуті у війну не з позиції сили, а з позиції інформаційного тиску і політичної слабкості.
- Ізраїль веде не боротьбу за безпеку, а за політичне виживання своєї еліти.
- Росія й Китай — головні бенефіціари цієї нової ескалації.
- Україна — ризикує втратити ефективну підтримку Заходу, якщо не зможе запропонувати переконливу стратегію актуалізації власної безпеки як невід'ємної частини глобальної стабільності та не запропонує світовій спільноті нову позитивну модель дії — не лише як жертва агресії, а як активний суб'єкт, здатний до ініціативи, консолідації союзників і стратегічної взаємовигоди.

✓ Загальні висновки

- США діють імпульсивно та без стратегічної глибини, втягнуті у чужу гру.
- Ізраїль намагається перевести внутрішню кризу у зовнішню "перемогу".
- Росія й Китай — бенефіціари конфлікту.
- Україна ризикує втратити фокус і ресурс Заходу, якщо не зможе втримати себе в центрі глобального порядку денного через проактивну, а не лише реактивну політику.
- ЄС втрачає геополітичну суб'єктність, демонструючи лише дипломатичні інстинкти, без сили та дії.

✓ Стратегічний прогноз

- Близький Схід: вибухова ескалація впродовж 6–12 місяців.
- США: політична криза навколо Трампа та зовнішньої політики.
- Україна має запропонувати Заходу нову модель ефективності у партнерстві — не апелювати лише до співчуття, а переконливо продемонструвати стратегічну цінність своєї боротьби для захисту спільних демократичних цінностей, безпеки та стабільності Європи і світу. Необхідна нова дипломатична стратегія, що базується на ініціативності, суб'єктності та взаємовигоді.
- ЄС: або прокинеться й отримає нову роль у глобальному порядку, або остаточно перетвориться на геополітичного статиста.
- Глобальна система: розхитування ролі ООН, МАГАТЕ, міжнародного права.

- ✓ **Примітка:** Дана аналітика є актуальною станом на 23 червня 2025 року. З огляду на стрімку динаміку розвитку вищезазначених геополітичних процесів, вона потребує подальшого моніторингу, аналітичної кореляції та можливого оновлення.

✓ Список використаних джерел

Удари США по Ірану: факти, заяви, реакції

1. Financial Times. Trump taunts Iran with prospect of 'regime change' after strike on nuclear sites. – [Електронний ресурс]. – URL: https://www.ft.com/content/0185cd3e-00b4-4137-9f64-7102f4a8e5ec (дата звернення: 23.06.2025).
2. The Washington Post. U.S. officials detail Iran bombing raid, noting limited attack for now. – [Електронний ресурс]. – URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/2025/06/22/us-iran-bombing-nuclear-damage (дата звернення: 23.06.2025).
3. Associated Press. Alarm grows after the US inserts itself into Israel's war against Iran. – [Електронний ресурс]. – URL: https://apnews.com (дата звернення: 23.06.2025).

Геополітичні наслідки: Китай, Росія, Близький Схід

4. Reuters. Strikes on Iran mark Trump's biggest, and riskiest, foreign policy gamble. – [Електронний ресурс]. – URL: https://www.reuters.com (дата звернення: 23.06.2025).
5. Council on Foreign Relations. U.S., Israel Attack Iranian Nuclear Targets—The Damage So Far. – [Електронний ресурс]. – URL: https://www.cfr.org (дата звернення: 23.06.2025).

Дональд Трамп: стан, риторика, управління

6. Wikipedia. Age and health concerns about Donald Trump. – [Електронний ресурс]. – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Age_and_health_concerns_about_Donald_Trump (дата звернення: 23.06.2025).